کۆمۆنەی پاریس

کۆمۆنە بۆ؟

کۆمۆنە بۆ کۆمۆنیستەکان و سۆسیالیستەکان جۆرێکە لە تراوما/شانازی. جۆرێك لە زەربەی دەروونی لەناو مێژوودا. چونکە یەکەمین حکومەتی کرێکاری بوو کە پاش ماوەیەکی کەم، خەڵتانی خوێن دەکرێت. ئەم تراومایە، بەهۆی سەرکەوتنی شۆڕشی ئۆکتۆبەرەوە بەجۆرێك لە جۆرەکان سارێژدەبێت، بەڵام ئۆکتۆبەریش دەبێتەوە بە یادەوەرییەکی ناخۆش و دەسکەوتێکی لەدەستچوو. لە کتێبی "گریمانەی کۆمۆنیستی"دا هاتووە: «لەخۆڕا نیە، وەك دەڵێن، لینین ئەو ڕۆژەی کە دەسەڵاتی بەلشەفیکی حەفتا و دوو ڕۆژ تێدەپەڕێنێت بەسەر بەفرەوە سەمادەکات؛ چونکە ئەو حەفتا و دوو ڕۆژەی کۆمۆنەی پاریسی تێپەڕاندووە». مێژوو زنجیرەیەکە، پچڕان و بەردەوامییشی تیایە. پاش نزیکەی سەدە و نیوێك، کۆمۆنەی پاریس و شۆڕشی ئۆکتۆبەر و شۆڕشی چین و هەموو شۆڕشە کۆمۆنیستییەکانی تر، یەك مێژوو پێکدێنن. بەم مانایە و بەپێی ڕوانگە دەروونشیکارییەکە کۆمۆنە کۆتاییەاتووە، بەڵکو بەشێکە لەو هیستریایەی کە مێژووی کۆمۆنیزم بۆ سەرمایەداریی دروستکردووە: کۆمۆنیزم هەربەڕاست چیی دەوێت؟ بۆ نامرێت؟ ئەمە وێڕای ئەوەی بۆرژوازی هەوڵیداوە وەلامگەلی وەك (کۆتایی مێژوو) بۆ خۆی دروستبکات و لەم پرسیارە شوومە دەربازی ببێت و ترسەکە بۆ ماوەیەکی کاتی دامرکێنێتەوە.

دیسان کۆمۆنە بۆ؟ بادیۆ زۆر بەدەقیقی ئاماژەی بە زەرووەرەتی ورووژاندنی ئەم پرسیارە داوە کاتێک دەڵێت: "پرسەکە پرسی یادەوەری و یادکردنەوە نییە، بەڵکو پرسی حەقیقەتە. ئەمڕۆ چۆن لە پرسی حەقیقەتی سیاسی کۆمۆنە دەڕوانین؟ کۆمۆنە بەر لە هەموو شت ڕووداوێک بوو کە تێیدا ئاسۆ و ئیمکانی نوێی بۆ ڕێکخستنی ژیانی کۆمەلانی خەڵکی بەدەر لە

فۆرماسیۆنە چینایەتییە-هیرارکییەکان هێنایەئاراوە، و ئاسۆیەکی نوێی لەبەردەم مرۆڤایەتیدا کردەوە تاکو بانگەشەی ئەوە بکات کە بەڵێ دەکرێت لە شوێنێکدا بەر بە مێژووی چەوساندنەوە بگیرێت و بقرتێنرێت، ئەگەرچی قرتاندنێکی توندوتیژانە و کاتییش بێت و نەشتوانێت خۆی بە تەواوی لە هەموو فۆرمە ڕۆژانەییەکانی ژیاندا ئەکچواڵ بکاتەوە. بەڵام ئاسۆی ڕزگاری وەک حەتمیەتێک دەخاتە کەوڵی مرۆڤایەتییەوە کە تا مرۆڤێک بمێنێت ئەوا ئەو ئاسۆیە هەرگیز ئاوا نابێت. حەقیقەت بەم جۆرە کاردەکات بۆیە گەڕانەوە بۆ کۆمۆنە گەڕانەوەیە بۆ حەقیقەتی سیاسی. گرنگیی کۆمۆنە وەک ڕووداوێکی ڕزگاریخوازنە هەر لەسەروبەندی کۆمۆنەدا دەرکەوت. هەر ئەمەش بوو وای لە مارکس کرد کە لەسەروبەندی کۆمۆنەدا بڵێت؛" ئەگەر کۆمۆنە تێکبشێت، تەنیا ململانێکە دوادەکەوێت و هیچیتر. پرەنسیپەکانی کۆمۆنە بە نەمری دەمێننەوە و نابەزن، تا پرۆلیتاریا ڕزگاری نەبێت بەردەوام پەنایان بۆ دەبرێت". ئەگەر ئێمەش بەشێوەیەکی پاشەوپاش و ڕیترۆئەکتیڤ تەماشای مێژووی پاش کۆمۆنە بکەین نەمریی کۆمۆنەمان بۆ دەردەکەوێت و پەی بەوە دەبەین مێژووی بەرەنگاریی کۆمۆنە پاش کۆمۆنەش بەردەوام بوو، و بەردەوامە و بەردەوام دەبێت. یەکەم دەرکەوتنەوەی وەفاداری بۆ ڕوداووی کۆمۆنە شۆڕشی ئۆکتۆبەر بوو، بە ڕێبەرایەتیی لینین و پاش لینینیش ستالین درێژەی بەو مێژووە دا... پاش ئەوانیش لە سەدەی بیستدا چەندین جاری تر پرەنسیپە نەمرەکانی کۆمۆنە دەرکەوەتەوە و دواهەمین دەرکەوتەی لە سەدەی بیستدا شۆڕشی کەلتوریی چین بوو.

هەلومەرجی درووستبوونی:

شەڕێکی بەناوبانگ لە ١٨٧٠/٧/١٩ لەنێوان فەڕەنسا و دەوڵەتی پرۆس(ئەڵمانیای فرەپارچەی ئەوکات)دا هەڵگیرسا کە بە شەڕی ئەڵمانیا-فەڕەنسا ناوی دەرکردووە. هەردوولا ململانێیان بوو لەسەر هەیمەنەی خۆیان لە ئەورووپادا. ئەوکات ناپلیۆنی سێیەم فەرمانڕەوای فەڕەنسا بوو. لە کاتی ناپلیۆنی سێیەمەوە، سەرمایەداری لە فەڕەنسادا زەق ببووەوە. خەڵك تادەهات هەژارتر دەبوون. بۆیە ناپلیۆنی سێیەم، لە ناوخۆدا ئیدارەیەکی توند و پۆلیس و سەربازی زۆری دامەزراندبوو، لە دەرەوەشدا چاوچنۆك بوو و دەشیویست وا لە خەڵك بکات بەهۆی

داگیرکارییە دەرەکییەکانەوە خەیاڵیان لەسەر کێشە ناوخۆییەکان و شۆڕش نەمێنێت. دوو هۆ هەبوو کە پەلاماری ئەڵمانیا بدات:

١) ویلایەتی (ڕاین) کە دەمێك بوو جێی ئیعتیبار بوو بۆ فەڕەنسا.
٢) بەرگرتن بەوەی ئەڵمانیا نەبێتە وڵاتێکی یەکپارچە و بەم هۆیەشەوە فەڕەنسا هەر باڵادەست بێت لە ئەورووپادا.

دواجار سوپای فەڕەنسا تووشی کۆمەڵێك شکستی یەکلەدوای یەك دەبێت. سوپای پرۆس یان ئەڵمانیا بەقووڵی خۆیان دەکەنە ناو خاکی فەڕەنسادا. ناپلیۆنی سێیەم، ڕۆژی ١٨٧٠/٩/٢ لە شەڕی سیداندا بەتەواوی بەزی و دەسگیرکرا.

ئەوکات بارودۆخی پاریس خراپ بوو. بێکاری بوو، خۆراك کەم بوو، جەنگ دیاردەی خراپی تری درووستکردبوو. کاتێك هەواڵی تەسلیمبوونی فەڕەنسا گەیشتە پاریس، خەڵك لە تووڕەییدا ڕژانە سەر جادە. ڕۆژی ٩/٤ شۆڕش لە پاریس ڕوویدا. ئەمە هێشتا شۆرشی کۆمۆنە نیە. لەم کاتەدا خەڵك کۆشکیان داگیرکرد. دەسەڵاتەکەی ناپلیۆنی سێیەم کە ئیمپراتۆریەتی دووەمیشی پێدەوترێت ڕووخا. کۆماری سێیەم درووستبوو. کرێکاران لە مانگی سێپتەمبەردا نەیانتوانی لە ماهیەتی حیزبی بۆرژوازیی کۆماریخواز تێبگەن و دەسەڵات کەوتە دەستی ئەوان. بۆ فریودانی خەڵك دەوڵەتەکەیان ناونا (دەوڵەتی بەرگریی میلی). لەولاشەوە سوپای پرۆس هەر پێشڕەوی دەکات و تەنانەت تەماعی ئەوە دەیگرێت کە فەڕەنسا بە کۆمارە تازەکەیەوە بکاتە پاشکۆی خۆی.

پرۆسەکە:

کرێکارانی پاریس لە ماوەیەکی کورتدا، گاردێکی میلی دروستدەکەن. ئەم گاردە لە ١٩٤ گرووپی جودا پێکهاتبوو کە ژمارەیان ٣٠ هەزار کەس بوو. پاشان کۆمیتەی مەرکەزیی گاردەکەی درووستکرد. ئەم گاردە بەتەنیا نەیدەویست بەرگری لە کرێکاران بکات، بەڵکو بۆ کۆی خەڵکی فەرەنساش بوو. خەڵکی پاریس لە تەسلیمبوون و تەنازولی دەوڵەتی میلیی فەرەنسا زۆر تووڕە ببوون. پێشتر یەك دوو هەوڵی ڕاپەڕینیان دابوو لە مانگی ١٠ ی ١٨٧٠ و مانگی ٢ی ١٨٧١، کە سەرینەگرتبوو. بەڵام ئەمانە چەکەکانی خۆیانیان دانەنابوو. دەوڵەتە میلییەکە، خەمی لێ نیشتبوو. گەر ڕێی بدایە کرێکاران سوپای ئەڵمانەکان لەناوبەن، هەر کێشە بوو، چونکە دواجار خۆیانیشیان لەناودەبرد. ٢٨ـی ٢ شەڕ وەستا. خاوەن زەوییەکانی فەرەنسا و بۆرژوازیی فەرەنسا و لایەنگرانی کۆمارەکە کۆنگرەیەکی میلیان بەست و دەوڵەتێکی تازەتریان بە سەرپەرشتیی "تیەرس" دامەزراند. تیەرس خائین و دژەشۆڕش بوو. بەشێك لە خاکی فەرەنسای بە پارە فرۆشت، هەموو هێزی خۆیشی کۆکردەوە بۆ هێرشکردنە سەر پاریس.

١٨ی مارس، گاردەکە ڕاپەڕیین. بەشێکی زۆری شار هاتنەپاڵی. سەعات ١٠ی بەیانی دەوڵەتی کۆنەپەرستانەی تیەرس، واتە فەرەنسایان ڕاونا و بەسەر گرد و تەپۆلکەی مۆنمارتەردا زاڵبوون. تیەرس پاریسی جێهێشت و خۆی و سوپا بەرەو (ڤێرسای) هەڵهاتن. کۆتایی ڕۆژەکە گاردی میلیی پاریس، شارەوانیی پاریسی داگیرکرد و ئاڵای سوری هەڵکرد. هەفتەیەك دواتر هەڵبژاردن ئەنجامدرا. خەڵك ئاڵایەکی سوریان بەدەستەوە بوو و ڕۆیشتن بەرەو هەڵبژاردن. ئەندامانی کۆمۆنە ٨٦ کەس بوو، ٢١یان بۆرژوازی بوون و پاشان دەستیان لەکارکێشایەوە. دوو ڕەوت زۆر زاڵ بوون: بلانکییەکان و پرۆدۆنییەکان. دوو ڕۆژ دواتر ئەنجامەکان ئاشکراکران و خەڵك بە شادی و ئاڵای سورەوە ڕژابوونە ناو پاریس. تەواوی تۆپەکان بە ئیفتیخاری کۆمۆنە کەوتنە تەقەی خۆشی. چەپڵەی جەماوەری لەلایەك و درووشمی (بژی کۆمۆنە) دەنگی دەدایەوە. حکومەتەکە وەکو ئینتیما هەریەکە لەمانەی تیابوو: سۆسیالیست،

ئەنارشیست، فیمینیست، مارکسیست، دیموکراتی ڕادیکاڵ و هتد. هەریەکە لە دانیشتوانی کۆمۆنەیێی دەوترا کۆمۆنار.

هەنگاوەکانی کۆمۆنە:

١) یەکەم یاسا کە کۆمۆنە دەریکرد، هەڵوەشانەوەی سوپا بوو. چونکە کۆمۆنە پێی‌وابوو سوپا دامەزراوەیەکی بۆرژوازییە و بوجەی زۆر و ناپێویستی دەوێت. لەجیاتیی ئەوە باشترە خەڵك خۆی بەرگری لە خۆی بکات و بەرگریی میلی درووست بێت. لە گرتنی پاریسدا خۆیان ئەمەیان سەلماندبوو. هەروەها پۆلیسیشی هەڵوەشاندەوە.

٢) سیستەمی پارلەمانیی هەڵوەشاندەوە. پێی وابوو سیستەمێکی ناڕاستەوخۆ و ڕیاکارە. لەبری ئەمە ١٠ شورای درووستکرد. شورا فەرمانڕەوایی خەڵك خۆیەتی و بوجە و پارەیەکی کەمتریشی تێدەچێت.

٣) موچەی زۆر و بۆر هەڵوەشایەوە. ئەوانەشی لە ئیدارەی کۆمۆنەدا ئیشیاندەکرد کرێکەیان لە پارەی کرێکارێکی شارەزا تێنەدەپەڕی.

٤) دەوڵەت و کڵێسای لێکجیاکردەوە. ئەو بوجەیەی بڕی کە بۆ کڵێسا دانرابوو. کەلوپەلی کڵێسای خستەوە خزمەتی خەڵك.

٥) لە ڕووی ئابورییەوە کۆمەڵێك هەنگاوی نا بۆ بەرژەوەندیی گشتی لەوانە: ئەو کارگانەی کە خاوەنەکانیان هەڵهاتبوون و وەستابوون، خستە چنگی سەندیکا هەرەوەزییەکانی کرێکاران، ئیشی شەوانەی گەنجە نانەواکانی قەدەغەکرد، غەرامەی سەر کرێکار و داشکانی کرێی قەدەغەکرد، ئەو بارمتە داراییانەی هەژاران کە بۆ دۆزینەوە کار دایاننابوو گەڕاندییەوە بۆیان، بۆ دانی ئیجارە و پێدانەوەی قەرز ماوەیەکی دەستنیشانکرد. ئەو قەرزانەشی هەڵوەشاندەوە کە خرابوونەسەر شانی خەڵکەکە.

٦) دژ بە ناسیۆنالیزم، ستونی ڤاندۆمی ڕووخاند کە نیشانەی نەتەوەپەرستی بوو لە سەنتەری پاریسدا. بە یادی سەرکەوتنەکانی ناپلیۆن پۆناپارتەوە درووستکرابوو(دواتر تیەرسی حاکمی فەڕەنسا درووستیکردەوە).

٧) شتی پیشەیی فێری ژنان کران و جێ و ڕێش بۆ ئەو ژنانە دابینکرا کە زەواجیان نەکردبوو.

٨) سزای مردن و سێدارەی هەڵوەشاندەوە.

٩) خەڵکی غەریبە و بیانی هەڵبژێردران. دەیانون، ئاڵای کۆمۆنە، ئاڵای کۆمارێکی جیهانییە.

١٠) وەك کەشی کۆمەڵایەتی، مارکس خۆی دەگێڕێتەوە کە: چیدی لەشێك لە مەیتخانە نەدەبینرا. کەس نەیدەبیست شەوێك دەرگا و پەنجەرەی کەسێك شکابێت. بەکورتی دزێك لەئارادا نەبوو. یەکێك لە ئەندامانی کۆمۆنە دەڵێت: نە پیاوکوشتن ماوە، نە دزی، نە پەلامار، وەك بڵێی لەو ڕۆژەوەی پۆلیسی بۆرژوازی ڕۆیشتووە، هەموو خراپەکانیشی لەگەڵ خۆیدا بردووە.

ئەمە لەلایەك، لەولاش ڤێرسای کە شوێنی تیەرس و فەڕەنسییە بۆرژواکان بوو؛ سیاسی و خاوەن زەوی و سەرمایەدارەکان کۆبیوونەوە. لەوێ هەموو سیمایەکی دزێو هەبوو: پۆلیس، جاسوس، دز، تەڵەکەچی، قۆڵبڕ، وێڵ و لەشفرۆش. مارکس لە کتێبی (شەڕی ناوخۆی فەڕەنسا)دا دەڵێت: پاریس سەرتاپای حەقیقەتە و، ڤێرساییش سەرتاپا درۆ!

پەلاماردانی کۆمۆنە:

کۆمۆنە نزیکەی ٧٢ ڕۆژ عومری کرد. دیارە چینی باڵادەست هەروا لێت ناگەڕێت. تیەرس و داروودەستەکەی کە خزابوونە ڤێرسای، هەردەم لە فڕوفێڵدا بوون بۆ پەلاماردانەوەی پاریس. تیەرس بەدرۆوە دەیوت: هەرچی بێت من پەلاماری پاریس نادەم. بەڵام مادام بیسمارکی پاشای پرۆس بەڵێنی هاوکاریی پێدابوو، ئیتر تۆنی خۆی گۆڕی. بیسمارك، ١٠٠ هەزار زیندانیی بۆ ناردن کە لە سوپاکەی ناپلیۆنەوە گرتبوونی. بۆیە تیەرس، بە لوتبەرزییەوە وتی: من یاسابەدەستانە دەچمەوە ناو پاریس. پێشتر کۆمەڵێك جاسوس نێردرابوونەناو پاریسەوە. بە کۆمەکی ئەوانە و سوپا ئامادەکراوەکە لە ٥/٢١ پەلامار بۆ سەر پاریس دەستی پێکرد.

بەرەنگاریی پاریسییەکان، یەك هەفتەی خایاند: هەفتەیەکی خوێناوی. ژن و منالّ و گەنج و پیر کەوتنە بەرگریکردن لە کۆمۆنە. هەر سوچ و کۆلانێك کرابووە سەنگەر((تارادەیەك هاوشێوەی کۆبانیێ)).

چەند نمونەیەکی قارەمانی:

- دوژمنی کۆمۆنە، کەشتییەکی تۆپدار دەگرێت و نوقمی دەکات. شۆڕشگێڕانی کۆمۆنە بەسەر سەحنەکەی کەشتییەکەوە دەبن و لەو ساتەدا کە وردەوردە بەرەو مردن دەڕۆن، هاواردەکەن: بژی کۆمۆنە. و پاشان غەرقدەبن.
- ئۆگەست ڕۆلاند کە پێشتر یەکێك بوو لە خەباتکارانی گاردی میلی، سێ کوڕی هێنابووە شەڕ، نامەیەك بۆ نوێنەری کاروباری جەنگ دەنوسێت و داوادەکات کوڕی چوارەمیشی بێنێت کە ١٥ سالّەیە.
- دوو برا و باوکێکی تر لە سەنگەردا دەبن. ئێرنیستی ١٤سالّە و فلێکسی ١٧ سالّە. لە ماوەی سەعاتێکدا هەردووکیان کوژران. یەکیان دەڕوات ئالّاکە لەسەر سەنگەرەکە داکوتێت دەمرێت و، براکەی تریش بۆ ئەوەی ئالّاکە دانێتەوە ئەویش هەر لەوێدا دەکوژرێت. باوکیشیان خۆی بێتاقەت ناکات و بەردەوام دەبێت لە تەقە و شەڕکردن.
- گرووپێکی تر لای دیواری قەبرستانی (پێرلاشێز)ەوە دەجەنگانز چەك و تەقەمەنییان لێبڕا. بە سەرە ڕم کەوتنە شەڕ، بەلّام سوپاکەی بەرامبەریان چەند هێندەی ئەوان بەهێز بوو. تەنانەتیەکێکیشیان خۆیان نەدا بەدەستەوە و تەسلیم نەبوون. سالّەها دواتر پرۆلیتاری پاریس، ئەم دیوارەیان ناونا (دیواری خەباتگێڕان). دیوارەکە لە ڕۆژهەلّاتی پاریسەوەیە. ٢٨ی ٥ پاریس بەتەواوی کەوتەوە دەستی کۆنەپەرستان و کورترین حکومەتی کرێکاری لە مێژوودا کۆتاییهات. نزیکەی سەد هەزارکەس لە پاریس کوژران و زیندەبەچالّکران و دوورخرانەوە.
- فەرێ کە ئەندامی کۆمۆنە بوو لە دادگای دواتردا وتی: من کە ئەندامی کۆمۆنەم کەوتوومەتە دەستی سەردارەکانم، ئەوان سەری منیان دەوێت، با بێن و بیبەن!...ئازاد ژیاوم و دەشمەوێت ئازادانە بمرم!

- لۆبێز میشێل، ژنێکی کۆمۆنەیە و لە دادگادا دەڵێت: من بەتەواوی وجودمەوە پەیوەستم بەو شۆڕشە کۆمەڵایەتییەوە و ڕایدەگەیەنم کە بەرپرسیارێتیی تەواوی کارەکانم دەخەمە ئەستۆی خۆم...چونکە وادیارە هەر دڵێك کە لەپێناوی ئازادییدا لێدەدات تەنیا لەتێك قورقوشم و گوللەی هەیە و هیچی تر. من داوای ئەو پشکەی خۆم دەکەم...

مارکس لە دوایین پەرەگرافی کتێبی شەڕی ناوخۆی فەڕەنسادا دوای هەڵسەنگاندنی ئەزموونی کۆمۆنە بە حەسرەتەوە دەڵێت(وەرگێڕانێکی تۆزێك ئازادە): کرێکارانی پاریس بە خۆیان و کۆمۆنەکەیانەوە تا ئەبەد وەك پەیامهێنێکی پرشانازیی کۆمەڵگایەکی نوێ بەحورمەتەوە یاددەکرێنەوە. یادەوەریی شەهیدەکانی، لە دڵی چینی کرێکاردا بە ڕێز و قودسیەتەوە دەپارێزرێت و هەڵدەگیرێت. ئەوانەشی کە لەناویانبرد بە چوارمێخەی عەزاب و لەعنەتی مێژووەوە بەستراونەتەوە. گەر هەموو قەشەکانیشیان شەو و ڕۆژ دۆعای لێخۆشبوونیان بۆ بکەن، لە گوناهەکانیان پاکنابنەوە.

هۆکارەکانی شکستی کۆمۆنە:

مارکس و ئەنگڵس لەکاتی کۆمۆنەدا، لە لەندەن بوون؛ بەڵام بەوردی چاودێری ئەزموونەکەیان دەکرد. مارکس لە پاییزی ١٨٧٠دا، واتە چەند مانگێك بەر لە کۆمۆنە، بە کرێکارانی کۆمۆنەی ڕاگەیاندبوو کە پەلەنەکەن لە ڕاپەڕیندا. سەرەتا بەقەلەقەوە سەیری شتێکی وای دەکرد، بەڵام کە خەڵکەکە دەستیاندایە ڕاپەڕینی کۆمۆنە، مارکس پشتیوانییان دەکات و زۆر بەسادەیی دەڵێت: (چ زیرەکییەکە، چ تازەگەرییەکی مێژووییە، و چ توانایەکی خۆبەختکردنیان هەیە ئەم پاریسییانە!). هەروەها دەڵێت: مێژوو یەك نمونەی تری وا مەزن شکنابات.

دیارە کۆمۆنە سەرمایەداریی جیهانیی ترساندبوو. ئەو بانگەشەیەیان بڵاودەکردەوە کە کۆمۆنە حکومەتی تیرۆر و تۆقانە و هیچی تر. مارکس و ئەنگڵسیش لە دەرەوەوە وەڵامی هەندێك لەم درۆ و تۆمەتانەیان دەدایەوە. مارکس خۆی خەڵكی دەنارد بۆ کۆمۆنە تاکو ڕێنماییان بکات و هاوکات هەواڵی درووستیشیان بۆ بێنێتەوە. ئەو ڕێنماییانەی دەگەیاندە کۆمۆنەی کە شێوازی بەرگری فێربن و شۆڕش تەنیا لە پاریسدا قەتیسنەکەن بەڵکو بەرەو لادێکان و وڵاتانی تریش هەوڵی خۆیان بدەن. دەشیوت ئەو پارەمەتییانە لە بانکی میلیی فەرەنساوە بۆ ڤێرسای وشکبکەن. مارکس دەیوت گەر کۆمۆنە شکست بێنێت، تەنیا لەبەر ئەوەیە کە زۆر میهرەبانن. دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا پێویستی بە هێز و بەرگریکردنە لە خۆ، بۆ ئەوەی بپەڕیتەوە بۆ قۆناغی داهاتووی کۆمۆنیزم.

١) دەبوو زوو پەلاماری ڤێرسای بدەن. تاکو بۆرژوازی زوو هەڵنەسێتەوە. یان لانیکەم پەلاماری لای باکوری تەپۆڵکەی مۆنمۆتەر بدەن، و بە درۆکانی حکومەتی پرۆس نەخەڵەتێن کە گوایا لەنێوان پاریس و ڤێرسایدا بێلایەنە.
٢) دژەشۆڕش لە پاریسدا مابووە و ئیجرائاتیان لەگەڵ نەدەکرد، گوایا دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا شتێکی باش نیە. ئەمانیش ژێربەژێر لەپەیوەندییدا بوون لەگەڵ ڤێرسای کە بۆرژوازیی فەرەنسای لێبوو.
٣) بلانکییەکان و پرۆدۆنەکان زۆرینەی کۆمۆنە بوون، ئەوان زۆر کەیفیان بە حکومڕانی یان دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا نەدەهات و بڕوایان بە حیزبێکی پێشەنگیش نەبوو لەو قۆناغەدا تاکو پارێزگاری لە کۆمۆنە بکات. ترۆتسکی پێیوایە گەر حیزبێك سەرکردایەتیی کۆمۆنەی کردبا، ئەوا ڕەنگە مێژووی فەرەنسا و مێژووی مرۆڤایەتییش گۆڕانی بەسەردا بهاتایە.
٤) بانکی میلیی فەرەنسایان لە پاریس نەکردبووە موڵكی خۆیان. لە ڤێرساییەوە گەر داوای پارە بکرایە ڕەوانە دەکرا.

لیساگاریَ کە کتێبێکی دەربارەی مێژووی کۆمۆنە نوسیوە، ڕێبەرانی کۆمۆنە تۆمەتبارەکات و بەپوختی دەڵێت: ئەوان قەت لەوە تێنەگەیشتن کە کۆمۆنە ***سەنگەرە*** نەك ***ئیدارە***.

- بۆ ئامادەکردنی ئەم بابەتە، سود لە کۆمەڵێك سەرچاوە وەرگیراوە(نێگەتیڤ).